

LEKCE III.

Násilí na ženách – sekundární prevence

(se speciálním důrazem na sekundární prevenci domácího násilí)

Zpracovala: *Markéta Hamrlová*

Tematické okruhy: *Posttraumatická stresová porucha. Krizová intervence. Rozhovor s obětí domácího násilí. Přímá specializovaná pomoc určená obětem domácího násilí. České neziskové organizace zaměřené na pomoc obětem násilí na ženách (zhodnocení zadané domácí práce).*

Posttraumatická stresová porucha.

Vložená povinná literatura (vložit):

- **Praško, J. – Hájek, T. – Pašková, B. – Preiss, M. – Šlepecký, M. a Záleský, R.:** Stop traumatickým vzpomínkám – jak zvládnout posttraumatickou stresovou poruchu, Praha, Portál, 2003, str. 31 až 36

Domácí četba nepovinná (vložit):

- **Praško, J. – Hájek, T. – Pašková, B. – Preiss, M. – Šlepecký, M. a Záleský, R.:** Stop traumatickým vzpomínkám – jak zvládnout posttraumatickou stresovou poruchu, Praha, Portál, 2003, str. 37 až 50

Krizová intervence.

Vložená povinná literatura (vložit):

- **Matoušek, O. a kol.:** Metody řízení a sociální práce, Praha, Portál, 2003, str. 119 až 134

Domácí četba nepovinná (vložit):

Definice krizové intervence:

„Krizová intervence je odborná práce s klientem/klientkou v situaci, kterou osobně prožívá jako zátěžovou, nepříznivou, ohrožující. Krizová intervence pomáhá zpřehlednit a strukturovat klientovo/klientčino prožívání a zastavit ohrožující či jiné kontraproduktivní tendence v jeho/jejím chování. Krizová intervence se zaměřuje jen na ty prvky klientovy/klientčiny minulosti či budoucnosti, které bezprostředně souvisejí s jeho/její krizovou situací. Krizový pracovník/krizová pracovnice klienta/klientku podporuje v jeho kompetenci řešit problém tak, aby dokázal/a aktivně a konstruktivně zapojit své vlastní síly a schopnosti a využít potenciálu přirozených vztahů. Krizová intervence se odehrává v rovině řešení klientova/klientčina problému a překonávání konkrétních překážek.

Krizová intervence s sebou obvykle přináší účinek změny – nejde však o psychoterapeutický záměr, který tuto změnu vyvolává, spíše klientovu/klientčinu schopnost svůj prožitek z vyřešené krize integrovat do dalšího života...“

In: Vodáčková, D. a kol.: Krizová intervence, první vydání, Praha, Portál, 2002, str. 60

Domácí četba nepovinná (vložit):

- Vodáčková, D. a kol.: Krizová intervence, první vydání, Praha, Portál, 2002, str. 74 až 114

Rozhovor s obětí domácího násilí

Člověk, který se na pracovnice/pracovníky neziskových organizací, orgánů sociálně-právní ochrany dětí, ale i na své přátele apod. obrátí s problémem násilí v partnerském vztahu, vyžaduje při jednání určité specifické přístupy.

Při rozhovoru, který má vést k cíli - získat jeho důvěru tak, aby mluvil otevřeně a bylo mu možné následně pomoci, je třeba respektovat určité poznatky, zásady a východiska týkající se předmětné problematiky mimo jiné i to, že

- žádný člověk si nezaslouží, aby byl týrán.
- zodpovědnost za násilí má vždy ten, kdo se ho dopouští.
- oběť násilí má vždy pocity bezmoci, strachu.

- prvním krokem, jak můžeme oběti domácího násilí pomoci, je brát jí vážně, věřit jí a naslouchat. Nepospíchat s rychlým řešením, ale stranickým poradenstvím vést oběť domácího násilí k vlastní aktivitě. Je rovněž na místě nabídnout jí k pomoci specializovaná zařízení.
- po zmapování situace je vhodné připravit s ní i tzv. bezpečnostní plán, který se může stát pro oběť domácího násilí jakýmsi návodem, jak by se měla zachovat, připravit ji na možné krizové scénáře, aby následně na možná nebezpečí nereagovala ukvapeně a tak nevystavovala sebe či své děti zbytečnému nebezpečí.

Bezpečnostní plán

Když oběť domácího násilí zůstává z různých důvodů s násilníkem, proberte s ní zejména následující otázky:

- Co jí nejvíce pomáhá v krizové situaci pro její bezpečí?
- Komu může zavolat v době této krize?
- Když dojde k násilí, bude volat policii? Má přístup k telefonu? Je možné, aby si dohodla s někým signál např. se sousedy (případně s dětmi), aby zavolali policii?
- Když potřebuje utéci, alespoň dočasně, na jaká místa, ke komu? Zapsat si adresy a telefony.
- Když potřebuje utéci, má rozmyšlenou únikovou cestu z domu/bytu?
- Ví o tom, zda jsou doma zbraně?

Při násilném útoku, je však vždy nejlepší věřit vlastnímu úsudku oběti. Někdy je totiž nejlepší utéci, někdy je možné násilníka uchláchnit, lze podniknout cokoliv, co oběť domácího násilí před násilím ochrání. Každá oběť domácího násilí má většinou za dobu, co týrání trvá zpracovány vlastní ochranné strategie, jde o to je nalézt.

Dále s ní proberte, aby měla pro případ neplánovaného útěku připravené následující věci:

- Rodný list, pas
- Karty sociálního a zdravotního pojištění.
- Oddací list, rodný list, řidičský průkaz.
- Vkladní knížku, číslo účtu.

- Léky a předpisy.
- Telefonní čísla přátel, rodiny, lékařů.
- Oblečení pro sebe a děti.
- Klíče.
- Oblíbenou hračku dítěte.
- Doklady týkající se bytu.

Pamatujte si, že cílem vašeho rozhovoru s obětí domácího násilí by mělo být odhadnout stupeň nebezpečí, v němž se oběť domácího násilí eventuelně i její děti nachází, dokázat jí předat základní informace o bezpečnostním plánu a vědět, kam ji v tísni odeslat (pomáhající profese, azyly, krizová zařízení).

<p>Desatero pravidel pro jednání s obětmi domácího násilí:</p>

- Důvěřujte oběti!!! Mějte na paměti, že pravda o tom, co se děje u ní doma, je většinou ještě mnohem bolestivější, než ta, kterou se vám odvážíla sdělit.
- Buďte vnímaví, naslouchejte oběti, ale nenuťte ji k detailům, podporujte ji v projevech jejích emocí. Oběti domácího násilí se nedotýkejte (jedinou výjimkou je, že vám k tomuto sama dá podnět)!!!
- Nesnažte se oběť domácího násilí k ničemu nutit - nabízejte možná řešení, ale nechejte ji učinit svoje vlastní rozhodnutí.
- Zdůrazněte oběti domácího násilí, že není příčinou jednání pachatele a nenese za ně žádnou odpovědnost. Její situace není důvodem pro pocity studu a zahanbení.
- Nehledejte příčiny násilí. Pamatujte na to, že nikdo nemá právo působit jiné osobě bolest.
- Vyvarujte se oběti domácího násilí cokoli vyčítat.
- Nepodmiňujte svou další pomoc nutným odchodem oběti domácího násilí ze vztahu, ačkoliv vy v daný okamžik jinou možnost řešení nevidíte.
- Poskytněte oběti domácího násilí informace o pomoci, která je dostupná.
- Myslete vždy v první řadě na bezpečnost oběti domácího násilí.

Domácí četba nepovinná:

Specifickými otázkami posttraumatické stresové poruchy obětí násilí včetně podmínek efektivní odborné pomoci se detailně zabývá:

- **Herman, J. L.:** Trauma a uzdravenie, prvé vydanie, Bratislava, Aspekt, 2001

Přímá specializovaná pomoc určená obětem domácího násilí.

Vložená povinná literatura (vložit):

- **Huňková, M. a Voňková, J.:** Domácí násilí z pohledu práva (Efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím), Stráž pod Ralskem, Justiční akademie, 2004, str. 199 až 205

Nepovinná četba (vložit):

- **Červinková, A. – Linková, M. – Šaldová, K. a Tupá, B.:** Analýza kvalitativních doplňujících otázek In.: **Pikálková, S.:** Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině, Praha, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, str. 113 až 127

Domácí četba nepovinná:

- **Pence, E.:** V našem vlastním zájmu (Proces osobní a sociální změny), Minnesota Program Development Inc., 1987, překlad Rosa, Praha, 2005

České neziskové organizace zaměřené na pomoc obětem násilí na ženách.

Aktuální informace budou prezentovány v rámci řízené diskuse.

Doporučená literatura:

- **Pikálková, S.:** Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině, Praha, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004
- Piata žena, Aspekty násilia páchaného na ženách (Aspekt), první vydání, Bratislava, 2001
- **Voňková, J. - Huňková, M. - Vavroňová, M. a Prokopová, Z.:** Násilí v rodině a domácnosti z pohledu práva (domácí násilí), Texty jsou určeny pro účastnice a účastníky školení o možnostech prevence a sociálně-právní pomoci dospělým obětem a dětem, první vydání, Praha, proFem, 2002
- **Huňková, M. a Voňková, J.:** Domácí násilí z pohledu práva (Efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím), Stráž pod Ralskem, Justiční akademie, 2004
- **Bútorová, Z. - Filadelfiová, J. a kol.:** Násilie páchané na ženách ako problém verejnej politiky, Bratislava, Inštitút pre verejné otázky, 2005
- **Voňková, J. a Huňková, M.:** Domácí násilí z pohledu žen, první vydání, Praha, proFem, 2004
- **Heise, L. L. - Pintaguy, J. a Germain, A.:** Násilie páchané na ženách, Skrytá ujma na zdraví, Študijný materiál vypracovaný pre Svetovú banku, prvé vydanie, Humenné, Pro Familia, Aspekt, 1998
- **Herman, J. L.:** Trauma a uzdravenie, prvé vydanie, Bratislava, Aspekt, 2001
- **Vodáčková, D. a kol.:** Krizová intervence, první vydání, Praha, Portál, 2002
- **Praško, J. – Hájek, T. – Pašková, B. – Preiss, M. – Šlepecký, M. a Záleský, R.:** Stop traumatickým vzpomínkám – jak zvládnout posttraumatickou stresovou poruchu, Praha, Portál, 2003
- **Matoušek, O. a kol.:** Metody řízení a sociální práce, Praha, Portál, 2003
- Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích, Studie Bílého kruhu bezpečí, první vydání, Praha, Bílý kruh bezpečí, o.s., 2002
- Domácí násilí – staré problémy, nová řešení? Sborník příspěvků z konference pořádané organizacemi Friedrich-Ebert-Stifung, proFem a Rosa dne 26. listopadu 2001 v Praze v prostorách Parlamentu ČR, první vydání, Praha, Friedrich-Ebert-Stifung, 2002

- Domácí násilí, záležitost nikoli jen soukromá. Fakta, názor, právo. Sborník příspěvků českých a zahraničních odborníků (Koordinační kruh prevence násilí na ženách), první vydání, Praha, 1997, str. 94
- **Pence, E.:** V našem vlastním zájmu (Proces osobní a sociální změny), Minnesota Program Development Inc., 1987, překlad Rosa, Praha, 2005
- Internetové stránky a tištěné publikace organizací zaměřených na pomoc obětem domácího násilí

Seznam použité literatury:

- **Huňková, M. a Voňková, J.:** Domácí násilí z pohledu práva (Efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím), Stráž pod Ralskem, Justiční akademie, 2004
- **Pikálková, S.:** Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině, Praha, Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004
- **Herman, J. L.:** Trauma a uzdravenie, prvé vydanie, Bratislava, Aspekt, 2001
- **Vodáčková, D. a kol.:** Krizová intervence, první vydání, Praha, Portál, 2002
- **Matoušek, O. a kol.:** Metody řízení a sociální práce, Praha, Portál, 2003
- **Praško, J. – Hájek, T. – Pašková, B. – Preiss, M. – Šlepecký, M. a Záleský, R.:** Stop traumatickým vzpomínkám – jak zvládnout posttraumatickou stresovou poruchu, Praha, Portál, 2003
- **Voňková, J. a Huňková, M.:** Domácí násilí z pohledu žen, první vydání, Praha, proFem, 2004
- Internetové stránky a tištěné publikace organizací zaměřených na pomoc obětem domácího násilí
- **Voňková, J. - Huňková, M. - Vavroňová, M. a Prokopová, Z.:** Násilí v rodině a domácnosti z pohledu práva (domácí násilí), Texty jsou určeny pro účastnice a účastníky školení o možnostech prevence a sociálně-právní pomoci dospělým obětem a dětem, první vydání, Praha, proFem, 2002
- Piata žena, Aspekty násilia páchaného na ženách (Aspekt), první vydání, Bratislava, 2001